

Список використаних джерел

1. Турило А.М., Кравчук Ю. Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства : навч. посібн. – К. : Центр учбов. літ-ри, 2006. 120 с.
2. Шпикуля О.Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці. Економічні науки. Сер. "Облік і фінанси" : зб. наук. праць. Луцьк, 2008. Вип. 5(20), ч. 1. С. 36 – 37 с.
3. Бельтюков Є. А., Безнощенко Н.О. Управління витратами на основі функціонально-вартісного аналізу. Вісник Хмельницького національного університету, 2014 . № 2, Т.2. С. 7.
4. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління витратами: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014 р. 316 с.

Мельник Руслан

Студент магістратури спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Науковий керівник: **Лаврук В.В.,**

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи,

страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет

м.Кам'янець-Подільський

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БЮДЖЕТУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

З позиції процесного підходу «під бюджетуванням розуміється процес складання генерального бюджету як сукупності взаємопов'язаних функціональних (тобто операційних і фінансових) бюджетів, що дозволяють описати і структурувати діяльність фірми в майбутньому періоді (зазвичай мається на увазі рік) в контексті досягнення поставлених цілей» [7].

З точки зору системного підходу визначення бюджетування є набагато ширшим: «Бюджетування – розподілена система погодженого управління діяльністю підрозділів підприємства» [8].

В англomовній літературі процес складання фінансових планів називають бюджетуванням, а сам фінансовий план називають бюджетом. Дану точку зору поділяє І.А. Бланк, який визначає бюджет як «оперативний фінансовий план короткострокового періоду, що розробляється зазвичай в рамках до одного року, відображає витрати і надходження фінансових коштів в процесі здійснення конкретних видів господарської діяльності» [2].

Отже, сутність бюджетування досить часто визначають із використанням терміну «планування». Головною метою фінансового планування, на думку А. Веремєєва, є балансування витрат в майбутньому періоді і можливостей підприємства. Фінансове планування на його думку «покликано забезпечити фінансовими ресурсами підприємницький план: порівняти витрати, що намічаються з реальними можливостями, і в результаті коригування досягти матеріально фінансової збалансованості» [4].

Балансування витрат і доходів є, безумовно, важливим, але вирішує питання вибору шляхів розвитку підприємства.

Питання частково вирішується І. Бланком, який вказує, що фінансове планування має сприяти «забезпеченню розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню ефективності його фінансової діяльності в майбутньому періоді» [1].

За такого визначення стає зрозуміло, що фінансове планування має бути побудовано так, щоб кінцевою метою стало підвищення ефективності фінансової діяльності. Проте за такого визначення головної мети дискусійним є питання ефективності діяльності підприємства.

Адже ефективність може розглядатися і в плані максимізації прибутку, і в плані росту ринкової вартості підприємства, захоплення ринку тощо.

Фінансове планування має орієнтуватися на ринкову кон'юнктуру, враховувати ймовірність настання певних подій і водночас на

розроблення моделі поведінки підприємства за зміни ситуації з матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами. Відповідно процес фінансового планування повинен втілювати мету маркетингової діяльності промислового підприємства.

Підтримуємо позицію, що як різницю, так і взаємозв'язок між фінансовим плануванням і бюджетуванням слід визначати, зокрема, з точки зору суб'єктів і об'єктів, оскільки технологія бюджетування відповідно до зарубіжної практики її здійснення базується на визначенні центрів відповідальності на підприємстві. Відповідно, об'єктами бюджетування є центри фінансової відповідальності, на відміну від планів, які можуть бути складені для підприємства або його підрозділу, незалежно від рівня його фінансової відповідальності.

Розуміння бюджетування з точки зору системи управління підприємством засновано на реалізації функцій управління, таких як планування, облік, контроль, аналіз, координація, мотивація та організація. Бюджетування забезпечує реалізацію цих функцій через систему формування бюджетів, контролю відхилень від них, координації центрів фінансової відповідальності з метою виконання зведеного бюджету підприємства.

На основі отриманих результатів дослідження змістовно-сутнісної характеристики терміну «система бюджетів», сформоване дане поняття як сукупність взаємодіючих бюджетів, яка ґрунтується на виробничо-економічних відносинах на рівні організаційно-фінансової структури, направлена на консолідацію показників у вигляді єдиного бюджету, є метою досягнення загально визначеної мети та регулюється внутрішніми нормативними документами підприємства. Система бюджетів підприємств легкої промисловості складається з наборів операційних та фінансових бюджетів, які об'єднані у головний бюджет. Операційні бюджети підсумовують процеси (придбання, виробництво та реалізацію), фінансові –

ідентифікують очікувані фінансові наслідки господарської діяльності, узагальнені в операційних бюджетах.

Враховуючи, що більшість дослідників основною відмінністю бюджетування від фінансового планування вважають центри відповідальності, на системі яких базується власне процес бюджетування, доцільно звернути увагу на вплив основних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ на центри відповідальності, на рівні яких здійснюється процес бюджетування.

Фактично, внутрішнє середовище діяльності підприємства інституційно представлене центрами відповідальності, на рівні яких складаються відповідні бюджети. Фактори зовнішнього середовища також здійснюють суттєвий вплив на процес бюджетування на підприємстві.

Підсумовуючи вище викладене, можемо констатувати, що між бюджетуванням та фінансовим плануванням існує тісний взаємозв'язок, проте ці поняття не є ідентичними, тому для практики підприємств, зокрема легкої промисловості, недоцільним є застосування лише фінансового планування. В процесі дослідження уточнено визначення фінансового планування з позиції необхідності обов'язкового врахування факторів прямого і непрямого впливу внутрішнього і зовнішнього середовищ діяльності підприємства. Можемо також зробити висновок, що бюджетування, з нашої точки зору, необхідно розуміти в широкому та вузькому значеннях, підходячи до визначення з позицій системно-функціонального та структурного підходів, що буде зроблено в наступних дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – К.: Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 592 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, НикаЦентр, 2004. – 656 с.

3. Веремеев А.П. Современное финансовое планирование. Теория и практика. – М.:Финансы и кредит, 2000. – 286 с.
4. Ковалев В.В. Финансовый менеджмент: теория и практика. – М.: ТК Велби; Проспект, 2008. – 404 с.
5. Лаврук В.В. Венчурне інвестування інноваційної діяльності. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 224–234.
6. Лаврук В.В. Методичні підходи до оцінки й вибору інноваційно-інвестиційних проектів в агропромисловому виробництві. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. 15/12/2011. № 168. – Ч.3: 143 Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. С. 43-47.
7. Лаврук В.В. Фінансова стійкість аграрних підприємств. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 21. 2013. С. 127-131.
8. Попова Л.В., Константинов В.А. Бюджетирование на микро- и макроуровне: Учеб. пособие. – М.: Дело и сервис, 2009. – 288 с.
9. Andriushchenko, K., Lavruk, V., Uliganets, S., Kovtun, V., &Matviienko, H. (2019b). Reputation risk management companies based on competence approach. TEM Journal, 8(2), 516-524. <https://dx.doi.org/10.18421/TEM82-27>.

Микитей Роман

Студент 1 стн курсу спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Науковий керівник: **Лаврук В.В.,**

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи,

страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет

м.Кам'янець-Подільський

ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз тенденцій і особливостей розвитку національних економічних систем провідних держав світу показує, що важливою складовою успішної